

Oslo, 2. november 2020

Innspill til Oslo kommunes helse- og sosialutvalg

Sex og samfunn takker for muligheten til å komme med innspill til Oslo kommunes kultur og utdanningsutvalg i forbindelse med byrådets budsjettforslag for 2020.

Som nevnt i vårt innsendte notat vil vi i dag ta opp tre ting:

1. Gratis prevensjon til de under 16 år
2. Omorganisering av Oslo kommunes helsestasjoner for ungdom
3. Handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse

1. Gratis prevensjon til unge under 16 år

Sex og samfunn har jobbet i mange år for å bedre unges tilgang til prevensjon, både nasjonalt og lokalt, og vi er glade for at Oslo kommune har gått foran.

I 2018 ble det satt i gang et prøveprosjekt hvor alle bydelenes helsestasjoner for ungdom fikk tildelt en sum for å kjøpe inn prevensjon som unge under 16 år skulle få gratis.

Den økonomiske rammen for prosjektet var 250.000 kroner, som ga i overkant av 16.600 kroner til hver av de 15 bydelene. Disse midlene er i stor grad brukt opp, og mange av helsestasjonene har ikke lenger prevensjon tilgjengelig for de yngste.

I september i år gikk et enstemmig bystyremøte inn for å fjerne den nedre aldersgrensen på gratis prevensjon. Vedtaket ble gjort kun dager etter forslag til budsjett ble lagt frem, og det ligger ikke noen midler til dette på budsjettet for 2021.

Det er viktig at tiltaket som ble satt i gang i 2018 ikke settes på pause til ny budsjettbehandling for 2022, men at det settes av midler til dette også i 2021. Prøveordningen har vist at det er etterspørsel for gratis prevensjon for unge under 16 år, men samtidig ser vi at målgruppen er liten og kostnadene små.

Nå håper vi tiltaket videreføres og vi håper utvalgets medlemmer ser viktigheten i å sette av midler på budsjettet for 2021.

2. Omorganisering av helsestasjon for ungdom (HFU)

Helseetaten gjennomførte i 2019 en kartlegging av alle 17 HFUer i Oslo kommune. Målet med kartleggingen var å få oversikt og komme med en anbefaling om fremtidig organisering. Tilbudet ved de ulike helsestasjonene er svært varierende, både når det gjelder personalressurser og tilbud. Tanken bak kartleggingsarbeidet var å se om det kunne være nyttig å kanskje redusere antall HFUer for heller å etablere større og mer robuste helsestasjoner med lengre åpningstid og bredere tilbud enn i dag.

På bakgrunn av kartleggingen kom byråd Inga Marte Thorkildsen blant annet med følgende tilbakemelding: «Byrådet vil p.t. opprettholde nåværende organisering med en lokal HFU i hver bydel». Samtidig kommer det frem i svaret fra byråd Thorkildsen at

Sex og samfunn

«tjenesten som helhet ikke systematisk oppfyller nasjonale faglige anbefalinger, og at dette kan slå ut i variasjoner i de bydelsvise HFUenes tilbud». Dette er spesielt knyttet til psykisk helse, ifølge svaret fra byråden.

Sex og samfunn mener at nettopp organiseringen av helsestasjonene for ungdom bidrar til store variasjoner i tilbudet. Vi har siden 2016 koordinert et samarbeidsforum for alle Oslos 17 helsestasjoner for ungdom

Sammenlignet med 2016 er tilbudet nå mye jevnere, men det er fortsatt for ulikt fra bydel til bydel. Siden 2016 har HFU-forum blant annet bidratt til:

- Helsestasjonene kjenner bedre til hverandre og hverandres tilbud, og vi lærer av hverandre, deler erfaringer, prosedyrer og hjelper hverandre i ulike utfordringer vi står overfor
- Det er fortsatt behov for kompetanseheving, og vi viser igjen til svaret fra byråden: tilbudet er fortsatt ulikt og flere har blitt ansatt etter sist kompetanseløft. Disse bør få tilbud om HFU-skolen, noe som også etterlyses av ansatte selv.
- Vi håper også at utvalget ser verdien i å kunne tilby HFU-skolen på nytt, som vi mener både er i tråd med byråd Thorkildsens og Helseetatens vurdering av behovet, og uttrykt behov fra de ansatte selv.

3. Handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse

Sommeren 2018 ble det satt i gang et omfattende arbeid med å utarbeide en handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse, og sivilt samfunn, interesseorganisasjoner og relevante institusjoner har bidratt i flere runder for å sørge for en grundig gjennomarbeidet forslag til plan.

I januar 2019 ble forslag til plan sendt relevante byrådsavdelinger, og siden dette har prosessen stoppet opp.

Sex og samfunn har gjennom hele prosessen gjentatt følgende:

- Det er viktig at handlingsplanen inkluderer midler til å gjennomføre de tiltak og nå de mål som er utarbeidet. Uten midler knyttet til handlingsplaner blir tiltak og mål ofte redusert til gode intensjoner
- Vi etterspør en plan for implementering av handlingsplanen, hvor strategi for implementering må synliggjøres.
- Vi savner en presisering i utkastet til handlingsplanen som tydelig viser hvem som er ansvarlig for at de enkelte mål nås og tiltak gjennomføres.
- Vi savner også en tidsplan for de ulike tiltakene, samt en plan for evaluering.
- Og til slutt: handlingsplaner og strategier må gjøres lett tilgjengelig på Oslo kommunes hjemmesider. De skal fungere som verktøy for aktører som arbeidet på feltet, og da må de være tilgjengelige. Slik det er i dag er for eksempel «Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap og abort» og «Hiv/aids i Oslo» kun tilgjengelig som byrådssak.

Sex og samfunn

Avslutningsvis

Vi vil, igjen, be helse- og sosialutvalget om å sikre at Oslo kommunes skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom skjermes.

Per oktober 2020 rapporterte halvparten av Oslos 15 helsestasjoner for ungdom at tjenesten er påvirket som følge av at ansatte fortsatt er omdisponert til koronarelatert arbeid. Dette får ulik innvirkning på de ulike helsestasjonene, blant annet reduksjon i åpningstid eller reduksjon i tilbudet som gis ved helsestasjonen.

Barn og unge trenger tilgjengelige helsetilbud. Helgas artikkel i VG om Thomas på 16 år som mistet farmoren i selvmord viser hvor dramatisk omdisponering av fagfolk kan bli.

Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom er viktige lavterskeltilbud for barn og unge, og disse arenaene er svært viktige for å kunne møte eventuelle problem og utfordringer på et tidlig stadium. På denne måten er skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom både viktig i et forebyggende og et helsefremmende perspektiv.

Takk for oss!